

חיי שרה, המדור - הגיגים, ד"ר חזות גבריאלי

מדבר סקר תרחק

בהינתן כי קיימת 'השגחה' על נושא מסוים, האם פירושו של דבר שמבחינת המושגח התוצאה הכרחית באופן דדוקטיבי ללא כל מרחב תמרון? בלשון אחרת: מה טיבה של האינטראקציה בין 'בחירה' ל'השגחה'? אינטואיטיבית, סבורים רובנו, כי אם יש השגחה, אנו תופסים את בורא עולם כ'בן ערובה' הערב אישית לתוצאה.

בשני מוקדים בפרשה אנו מגלים תמונה הרבה יותר מורכבת מכפי שניתן לצפות בסוגיה זו. מצד אחד אומר אברהם לעבדו אליעזר - הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם. כלומר, התערבות האל באמצעות מלאכו יוצרת מצב של הכרחיות לתוצאה. אליעזר יצא לדרכו עם צ'ק חתום ועם כיסוי מלא. מה רבה ההפתעה כאשר אברהם משלים את הדיאלקטיקה של התמונה באומר - ואם-לא תאבה האשה ללכת אחריך ונקית משבעתי זאת רק את-בני לא תשב שמה.

אליעזר עצמו מתנסח באופן כפול באשר ליחסו של האל למצבו. פעם אחת הוא אומר - ...הקרה-נא לפני היום ועשה-חסד עם אדני אברהם, ופעם שניה - ...אשר הנחלי בדרך אמת לקחת את-בת-אחי אדני לבנו. ובכן, נשאל - האם האל הקרה לפניו והנחה אותו בד בבד? הכיצד זה יתכן? מהי הסיבה להצלתו?

מתברר אם כן כי מדובר על עולם של **סבירויות** ולא של הכרחיות דדוקטיבית. זהו ההבדל בין תפיסת מושג הסיבתיות בפיזיקה הקלאסית הניוטונית לבין תפיסת הסיבתיות בפיזיקה הקוונטית. בניוטונית קיים יחס הכרחי בין סיבה לתוצאה. בקוונטית קיימת רק סיבתיות מסתברת. אברהם אבינו, המאמין הקוונטי, אינו בטוח במאומה. לתפישתו, האל אינו ערב לקיום, תמיד קיימת האפשרות ש'ההבטחות' לא תתממשנה. **המאמין הגדול הוא המתמיד באמונתו גם בתנאי אי וודאות.** אפשר שרבה מתאימה מכל היבט לאדוניו, אבל אפשר בד בבד שהיא תסרב לבא איתו. זוהי ההתאמה המתבקשת בין 'הקרה לפניו לבין 'הנחה אותו'.

אנו חיים בעולם בו האדם מתחנך לצמצם ככל הניתן את מרחבי האי וודאות בכל תחום אפשרי הניתן להשפעה על ידו. מצבים אלו הם לרוב חרדתיים עבור האדם הממוצע. אם נחשוב כי ניתן לבטל מרחבים אלו באופן מוחלט בדרכים של ניחוש (חתול שחור) או טכניקות הסתברותיות כמו סקרים לחיזוי העתיד, אנו מאמצים בכך הגדרה לא נכונה של אמונה. רווחתנו, רצוננו, ואפילו הבטחות מפורשות של האל, אינן יכולות ליסודלי את העתיד. האל אינו 'עובד' אצלנו.